Knihovník specialista metodik/knihovnice specialistka metodička (kód: 72-023-T)

Autorizující orgán: Ministerstvo kultury
Skupina oborů: Publicistika, knihovnictví a informatika (kód: 72)
Týká se povolání: Knihovník specialista
Kvalifikační úroveň NSK - EQF: 7

Odborná způsobilost

Název	Úroveň
Orientace na knižním trhu a v produkci ostatních informačních zdrojů	6
Ovládání automatizovaného knihovního systému	6
Formální a obsahová analýza odborného cizojazyčného textu, rychlé čtení	7
Vyhledávání bibliografických a faktografických informací ze specializovaných zdrojů, jejich ověřování a správa bází dat	7
Práce s elektronickými informačními zdroji a nástroji	7
Strategické plánování v oblasti knihovnictví a informačních služeb a systémů	7
Příprava cyklů systematického vzdělávání v oblasti knihovnicko-bibliografické a informační gramotnosti v knihovnách	7
Vzdělávání pracovníků knihoven	7
Využívání statistických metod a nástrojů ve strategickém řízení knihovny	7
Zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven	6
Prezentace činnosti systému knihoven a komunikace se zřizovateli, provozovateli a potenciálními partnery knihoven	7
Organizace revize knihovního fondu	6

Platnost standardu

Standard je platný od: 19.06.2020 do: 20.10.2022

Organizační a metodické pokyny

Pokyny k realizaci zkoušky

Autorizovaná osoba informuje, které doklady musí uchazeč předložit, aby zkouška proběhla v souladu s platnými právními předpisy.
Před zahájením vlastního ověřování musí být uchazeč seznámen s pracovištěm a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO), o čemž bude autorizovanou osobou vyhotoven a uchazečem podepsán písemný záznam.

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby, je oprávněna předčasně ukončit zkoušku, pokud vyhodnotí, že v důsledku činnosti uchazeče bezprostředně došlo k ohrožení nebo bezprostředně hrozí nebezpečí ohrožení zdraví, života a majetku či životního prostředí. Zdůvodnění předčasného ukončení zkoušky uvede AOs do Záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Uchazeč může ukončit zkoušku kdykoliv v jejím průběhu, a to na vlastní žádost.

Zdravotní způsobilost pro vykonání zkoušky není vyžadována.

Kritéria se ověřují praktickým předvedením a písemným nebo ústním ověřením. Některá praktická předvedení, zejména předvedení formou případových studií, jsou zadána předem a odevzdána v požadovaném termínu před vlastní zkouškou (viz specifikace u konkrétních kompetencí). Obhajoba případové studie je součástí zkoušky.
Pro praktické předvedení a písemné ověření je nutné, aby měl uchazeč k dispozici počítač zapojený v síti internet a dostupný textový editor. Dovednost práce s počítačem a orientace v síti internetu je jednou z prověřovaných obecných kompetencí. Během zkoušky se prověřuje i znalost odborné terminologie. Terminologie používaná při zadávání úkolů i jejich hodnocení musí být v souladu s aktuální terminologií, jak ji uvádí Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) vytvářená Národní knihovnou České republiky.
V oblasti knihovnických a informačních služeb a provozu je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální znění platných legislativních norem, zejména;
Občanský zákoník, č. 89/2012 Sb.,
Trestní zákoník, č. 40/2009 Sb.,
Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon),
Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů,
Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) včetně věcně příslušných vyhlášek v platném znění,
Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích,
Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického textu a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon).

V oblasti katalogizace je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální katalogizační standardy, které určuje Národní knihovna České republiky. V případě, že se prověřuje znalost bibliografického záznamu v rozsahu MARC21 (MAchine-Readable Cataloging) formátu, pracuje se v rámci ověření pouze v rozsahu polí stanovených standardem „minimální záznam pro souborný katalog“, který stanovuje Národní knihovna České republiky. Pokud je v rámci ověření požadováno vyhledávání, pak není-li konkretizováno jak, je požadováno vyhledávání ve volně přístupném internetu. Veškeré podklady využitelné pro ověření konkrétní kompetence (dokumenty, kopie titulních listů a článků, bibliografické záznamy apod.) má zkoušený k dispozici během přípravy na zkoušku. Sestavy těchto podkladů ke každé kompetenci jsou zároveň součástí níže uvedených pokynů pro autorizovanou osobu. Jednotlivé dokumenty je možné využít opakovaně v různých okruzích otázek. Uchazeč není předem informován o tom, jaké konkrétní podklady budou vybrány. Tam, kde jsou tyto podklady při zkoušení využity, je u části zkoušky uvedeno, kolik a jakých podkladů má být k ověření kompetence předloženo. Ověřování kritérií praktickým předvedením formou předem zadané případové studie má písemnou formu. Ostatní praktické předvedení může mít písemnou formu nebo formu praktického předvedení určité činnosti; v tomto případě po zadání uchazeč činnost provádí a zároveň komentuje a zdůvodňuje postup práce. Všechna kritéria, která se ověřují formou praktického předvedení, simulují reálnou činnost v práci knihovníka specialisty metodika. Každé praktické předvedení je podle váhy hodnoceno 100 nebo 120 body, uchazeč může získat polovinu, tedy 50 nebo 60 bodů za průběh práce, rychlost a přesnost pracovních postupů, a maximálně 50 nebo 60 bodů za výsledek. Pro jedno ověření se body sčítají. U kritérií, která se ověřují ústním nebo písemným stvrzením, se hodnotí věcná správnost výsledků, obsah textu a úroveň vyjadřování. Hodnocení je stanoveno podle váhy na 100 nebo 120 bodů, správnost výsledků i písemné a ústní vyjadřování je hodnoceno současně. Kritérium je splněno, pokud uchazeč dosáhne alespoň 50 % bodů.

ORIENTACE NA KNIŽNÍM TRHU A V PRODUKCI OSTATNÍCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ
Pro ověření kompetence Orientace na knižním trhu a v produkci ostatních informačních zdrojů v kritériu a) připraví autorizovaná osoba soubor 30 publikačních profilů českých nakladatelství, jejichž produkce je vyšší než 50 publikací ročně, z nichž bude pro účely zkoušky vybráno 5. Pro ověření kritéria b) připraví autorizovaná osoba seznam 30 pokračujících děl, vydávaných nejméně 3 různými nakladateli mimo území České republiky minimálně od roku 1970, uchazeč pak určuje pořadí vydavatelů u jednoho z nich. Pro ověření kritéria d) připraví autorizovaná osoba seznam 30 dokumentů z české produkce vydaných v roce předcházejícím roku zkoušky - naučné monografie pro dospělé, zvukové knihy, mapy, VŠ skripta a hudebniny. Dokument bude pro uchazeče identifikován nejméně 2 z těchto údajů: autor, název, ISBN (International Standard Book Number, mezinárodní číslo knihy), popř. ISMN (International Standard Music Number, mezinárodní číslo hudebniny), nakladatel, rok vydání. Pro účely zkoušky bude z každého typu vybrán jeden dokument. Pro ověření kompetence budou pro splnění kritérií vybírány dokumenty vydané v České republice a zemích Evropské unie.

OVLÁDÁNÍ AUTOMATIZOVANÉHO KNIHOVNÍHO SYSTÉMU
Pro ověření kompetence Ovládání automatizovaného knihovního systému je nutné, aby autorizovaná osoba byla obeznámena s tím, že všechny automatizované systémy pracují na principu modulárního propojení a pokrývají agendy provozu knihovny. Obecné popsání může být vztaženo ke konkrétnímu automatizovanému knihovnímu systému. V rámci kompetence uchazeč prokazuje znalost agend, které lze pokrýt automatizovaným provozem. Dále uchazeč prokazuje v rámci této kompetence povědomí o tom, že kromě zabezpečení provozu jsou v automatizovaném knihovním systému dostupná data o provozu knihovny, např. kvantitativní ukazatele o počtu a typu dokumentů, uživatelů, výpůjček a jaké možnosti pro organizaci práce v knihovně tato data poskytují. Pro ověření kompetence nejsou nutné žádné speciální pomůcky, kromě psacích potřeb.

FORMÁLNÍ A OBSAHOVÁ ANALÝZA ODBORNÉHO CIZOJAZYČNÉHO TEXTU, RYCHLÉ ČTENÍ
Pro ověření kompetence Formální a obsahová analýza odborného cizojazyčného textu, rychlé čtení připraví autorizovaná osoba pro obě kritéria 100 článků, a to vždy po 20 v anglickém, v německém, francouzském, španělském a ruském jazyce, z nichž bude pro účely zkoušky vybrán jeden pro kritérium a) a jeden pro kritérium b), a to v jazyce podle výběru uchazeče.

VYHLEDÁVÁNÍ BIBLIOGRAFICKÝCH A FAKTOGRAFICKÝCH INFORMACÍ ZE SPECIALIZOVANÝCH ZDROJŮ, JEJICH OVĚŘOVÁNÍ A SPRÁVA BÁZÍ DAT
Pro ověření kompetence Vyhledávání bibliografických a faktografických informací ze specializovaných zdrojů, jejich ověřování a správa bází dat je nutné připravit:
pro ověření kritéria a) 100 zadání pro vyhledání různých typů dokumentů, která budou tvořena sestavou nejméně dvou klíčových údajů: původce, název, ISBN (International Standard Book Number, mezinárodní číslo knihy), ISMN (International Standard Music Number, mezinárodní číslo hudebniny), ISSN (International Standard Serials Number, mezinárodní číslo periodika), nakladatel, rok vydání. Z hlediska chronologického musí být:
10 % dokumentů vydaných v letech 1850 - 1900
10 % dokumentů vydaných v letech 1901 - 1950
20 % dokumentů vydaných v letech 1951 - 2010
60 % dokumentů vydaných od r. 2011 včetně
Pro zkoušku musí být vybrány dokumenty z různých uvedených období. Uchazeč není předem informován o tom, jaké konkrétní dokumenty budou vybrány.
Pro ověření kritéria d) je nutné připravit seznam 50 titulů volně přístupných databází (plnotextových, faktografických, elektronických katalogů knihoven). Uchazeč na základě názvu báze dat provede vyhledání v Internetu a ústně popíše bázi dat.

PRÁCE S ELEKTRONICKÝMI INFORMAČNÍMI ZDROJI A NÁSTROJI
Při ověření kompetence Práce s elektronickými informačními zdroji a nástroji prokazuje uchazeč povědomí o existenci speciálních nástrojů a principech jejich fungování.

STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ V OBLASTI KNIHOVNICTVÍ A INFORMAČNÍCH SLUŽEB A SYSTÉMŮ
Pro ověření kompetence Strategické plánování v oblasti knihovnictví a informačních služeb a systémů připraví autorizovaná osoba pro kritérium a) 30 modelových příkladů knihoven. Každý model bude v rozsahu jedné strany textu a bude obsahovat základní informace o knihovně, obci a kraji, kde knihovna působí. V případě knihovny, která je součástí instituce (např. vysokoškolské nebo specializované), bude popis obsahovat i informace o zřizovateli knihovny. V popisu bude uvedeno, jaké další typy knihoven se v okolí knihovny nacházejí, jaká je struktura vzdělávacích a dalších paměťových institucí apod. V popisu knihovny budou uvedeny její hlavní problémy. Pro vyhledání dotačních programů má uchazeč k dispozici internet. Pro splnění kritéria a) vybere autorizovaná osoba jeden modelový příklad. Pro splnění

kritéria b) navrhne uchazeč stručný koncept projektu v rozsahu asi deseti řádek textu, který bude mít vazbu na plnění kritéria a). Pokud vyhledal více vhodných dotačních programů, pak si pro plnění kritéria b) zvolí pouze jeden vybraný dotační titul. Pro splnění kritéria c) využije uchazeč koncept navržený při plnění kritéria b). Pro plnění kritéria d) autorizovaná osoba zadá uchazeči v termínu do 21 dnů před stanovenou zkouškou případovou studii, pro její zpracování si uchazeč zvolí typ knihoven (např. veřejné, školní, vysokoškolské, podnikové, případně jejich kombinaci) a zpracuje koncepci pro oblast akvizice. Zpracovaná případová studie bude v rozsahu minimálně čtyři normostrany (A4) a uchazeč ji odevzdá 2 dny před stanoveným termínem zkoušky. Zkouška ověřuje schopnost vykonávat činnost v knihovně regionální, specializované a národní úrovně.

PŘÍPRAVA CYKLŮ SYSTEMATICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI KNIHOVNICKO-BIBLIOGRAFICKÉ A INFORMAČNÍ GRAMOTNOSTI V KNIHOVNÁCH
Pro ověření kompetence Příprava cyklů systematického vzdělávání v oblasti knihovnicko-bibliografické a informační gramotnosti v knihovnách v kritériu a) připraví autorizovaná osoba soubor 10 zadání obsahujících základní parametry vzdělávání - charakteristiku knihovny poskytující vzdělání; vymezení cílové skupiny školených osob; téma a rozsah lekce/cyklu vzdělávání. Kritérium a) bude ověřováno praktickým předvedením formou předem zadané případové studie v písemné formě, kterou autorizovaná osoba zadá v termínu do 21 dnů před stanovenou zkouškou. Návrh bude zpracován uchazečem v rozsahu do 4 normostran (A4) a odevzdán 2 dny před stanoveným termínem zkoušky. V navazujícím kritériu b) pak bude uchazeč prezentovat zvolený postup a obhájí navržená řešení vytvořená při ověření kritéria a). V kritériu c) ověří autorizovaná osoba povědomí o metodách a postupech hodnocení spokojenosti a efektivity vzdělávání.

VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN
Pro ověření kompetence Vzdělávání pracovníků knihoven připraví autorizovaná osoba 10 témat z oblasti knihovnických a informačních služeb na jednodenní školení pro pracovníky knihoven. Pro ověření všech kritérií vybere autorizovaná osoba jedno z témat, které zadá v termínu do 21 dnů před stanovenou zkouškou.
Pro ověření kritéria a) zpracuje uchazeč osnovu školení, pro kritérium b) připraví prezentaci v rozsahu patnácti minut, kterou přednese. Pro ověření kritéria c) připraví test na ověření znalosti přednesené problematiky. Test se bude skládat ze tří otázek, každá bude mít čtyři varianty odpovědí, z nichž správné budou dvě.

VYUŽÍVÁNÍ STATISTICKÝCH METOD A NÁSTROJŮ VE STRATEGICKÉM ŘÍZENÍ KNIHOVNY
Pro ověření kompetence Využívání statistických metod a nástrojů ve strategickém řízení knihovny připraví autorizovaná osoba pro kritérium a) 30 nesprávných definicí statistických ukazatelů činnosti knihoven. Uchazeč bude identifikovat chyby a uvede správné formulace. Pro splnění kritéria b) uchazeč popíše definované indikátory a využité kvantitativní proměnné benchmarkingu. Pro splnění kritéria c) připraví autorizovaná osoba 10 modelových situací pro vyjednávání vedení knihovny s decizní sférou o ročním rozpočtu. Z nich jednu zadá v termínu do 21 dnů před stanovenou zkouškou uchazeči, aby zpracoval formou případové studie strategii vyjednávání a pro argumentaci navrhl využití vhodných statistických metod a nástrojů. Studie bude zpracována uchazečem v rozsahu do 4 normostran (A4) a odevzdána 2 dny před stanoveným termínem zkoušky.

ZAJIŠTĚNÍ VÝKONU REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ KNIHOVEN
Při ověření kompetence Zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven prokáže uchazeč v kritériu a) orientaci v relevantní legislativě a orientaci v aktuálně platných koncepčních materiálech. Autorizovaná osoba připraví 15 základních pojmů z oblasti regionálních funkcí, z nich 5 vybere pro ověření kritéria b). Při ověření kritéria c) popíše uchazeč standardy pro výkon regionálních funkcí, při ověření kritérií d) a e) popíše konkrétní model smluvního a finančního zajištění výkonu regionálních funkcí včetně tvorby, cirkulace a distribuce výměnných souborů v kraji České republiky, který si sám vybere.

PREZENTACE ČINNOSTI SYSTÉMU KNIHOVEN A KOMUNIKACE SE ZŘIZOVATELI, PROVOZOVATELI A POTENCIÁLNÍMI PARTNERY KNIHOVEN.
Pro ověření kompetence Prezentace činnosti systému knihoven a komunikace se zřizovateli, provozovateli a potenciálními partnery knihoven v kritériu c) připraví autorizovaná osob deset modelových zadání služeb, které jsou poskytovány systémem knihoven, a deset typů potenciálních příjemců prezentace. Z nich vybere jednu službu a jednoho příjemce a zadá uchazeči do 21 dnů před stanovenou zkouškou pro přípravu prezentace. Formu prezentace zvolí uchazeč sám. Její vhodnost pro zadaný typ služby a příjemce obhájí při ověření kritéria d).

ORGANIZACE REVIZE KNIHOVNÍCH FONDŮ
Pro ověření kompetence Organizace revize knihovních fondů uchazeč prokáže orientaci v relevantní legislativě. Obecný popis může být vztažen k určitému typu knihovny se stanoveným počtem knihovních jednotek, který autorizovaná osoba uchazeči zadá.

ORIENTACE NA KNIŽNÍM TRHU A V PRODUKCI OSTATNÍCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ
4 x praktické předvedení po 100 bodech, celkem 400 bodů
1x ústní ověření, 100 bodů
Celkem 500 bodů

OVLÁDÁNÍ AUTOMATIZOVANÉHO KNIHOVNÍHO SYSTÉMU
1 x ústní ověření, 100 bodů
1 x praktické předvedení a ústní ověření, 100 bodů
Celkem 200 bodů

FORMÁLNÍ A OBSAHOVÁ ANALÝZA ODBORNÉHO CIZOJAZYČNÉHO TEXTU, RYCHLÉ ČTENÍ
2 x praktické předvedení po 100 bodech
Celkem 200 bodů

VYHLEDÁVÁNÍ BIBLIOGRAFICKÝCH A FAKTOGRAFICKÝCH INFORMACÍ ZE SPECIALIZOVANÝCH ZDROJŮ, JEJICH OVĚŘOVÁNÍ A SPRÁVA BÁZÍ DAT
1 x praktické předvedení, 100 bodů
2 x ústní ověření po 100 bodech, celkem 200 bodů
1 x praktické předvedení a ústní ověření, 100 bodů
Celkem 400 bodů

PRÁCE S ELEKTRONICKÝMI INFORMAČNÍMI ZDROJI A NÁSTROJI
2 x ústní ověření po 100 bodech, celkem 200 bodů
1 x praktické předvedení a ústní ověření, 100 bodů
Celkem 300 bodů

STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ V OBLASTI KNIHOVNICTVÍ A INFORMAČNÍCH SLUŽEB A SYSTÉMŮ
4 x praktické předvedení po 100 bodech
Celkem 400 bodů

PŘÍPRAVA CYKLŮ SYSTEMATICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI KNIHOVNICKO-BIBLIOGRAFICKÉ A INFORMAČNÍ GRAMOTNOSTI V KNIHOVNÁCH
2 x praktické předvedení po 100 bodech, celkem 200 bodů
1 x ústní ověření, 120 bodů
Celkem 320 bodů

VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ KNIHOVEN
3x praktické předvedení po 120 bodech
Celkem 360 bodů

VYUŽÍVÁNÍ STATISTICKÝCH METOD A NÁSTROJŮ VE STRATEGICKÉM ŘÍZENÍ KNIHVNY
2 x ústní ověření po 100 bodech, celkem 200 bodů
1 x praktické předvedení a ústní ověření, 100 bodů
Celkem 300 bodů

ZAJIŠTĚNÍ VÝKONU REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ KNIHOVEN
5 x ústní ověření po 100 bodech
Celkem 500 bodů

PREZENTACE ČINNOSTI SYSTÉMU KNIHOVEN A KOMUNIKACE SE ZŘIZOVATELI, PROVOZOVATELI A POTENCIÁLNÍMI PARTNERY KNIHOVEN
2 x ústní ověření po 120 bodech, celkem 240 bodů
1 x praktické předvedení, 120 bodů
1 x praktické předvedení a ústní ověření, 120 bodů
Celkem 480 bodů

ORGANIZACE REVIZE KNIHOVNÍHO FONDU

1x písemné ověření, 100 bodů
1x ústní ověření, 100 bodů
2x praktické předvedení po 100 bodech, celkem 200 bodů
Celkem 400 bodů

Celkově může uchazeč získat 4840 bodů. Pro úspěšné splnění zkoušky je potřeba dosáhnout alespoň 75% úspěšnosti, tj. 3630 bodů a zároveň dosáhnout alespoň 50 % bodů u každého kritéria.

Autoři standardu

Autoři kvalifikačního standardu

Kvalifikační standard profesní kvalifikace připravila SR pro kulturu, ustavená a licencovaná pro tuto činnost HK ČR a SP ČR.

Na tvorbě se dále podílely subjekty zastoupené v pracovní skupině:
Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP)
Národní knihovna ČR
Národní technická knihovna
Ústav informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze
Městská knihovna Kutná Hora
Knihovna Kroměřížska
Univerzitní knihovna Západočeské univerzity v Plzni
Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích